కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా

॥ అథ చతుర్థ కాణ్డే తృతీయః ప్రశ్నః॥

హరిః ఓమ్॥ అపాం త్వేమన్థ్సాదయామ్యపాం త్వోద్మన్థ్సాదయామ్యపాం త్వా భస్మన్థ్సాదయామ్యపాం త్వా జ్యోతిషి సాదయామ్యపాం త్వాఽయనే సాదయామ్యర్ణవే సదనే సీద సముద్రే సదనే సీద సలిలే సదనే సీదాఽపాంక్షయే సీదాఽపాగ్ం సధిషి సీదాఽపాం త్వా సదనే సాదయామ్యపాం త్వా సధస్థే సాదయామ్యపాం త్వా పురీషే సాదయామ్యపాం త్వా యోనౌ సాదయామ్యపాం త్వా పాథసి సాదయామి గాయత్రీ ఛన్దస్త్రిష్టుప్ఛన్దో జగతీ ఛన్దోఽనుష్టుప్ఛన్దః పఙ్క్తిశ్ఛన్దః॥[౧]

యోనౌ పఞ్చదశ చ॥4.3.1॥

అయం పురో భువస్తస్య ప్రాణో భౌవాయనో వసన్తః ప్రాణాయనో గాయత్రీ వాసన్తీ గాయత్రియై గాయత్రం గాయత్రాదుపాగ్ంశు రుపాగ్ంశో స్త్రివృత్త్రివృతో రథన్తరగ్ం రథన్తరాద్వసిష్ఠ ఋషిః ప్రజాపతిగృహీతయా త్వయా ప్రాణం గృహ్ణామి ప్రజాభ్యోఽయం దక్షిణా విశ్వకర్మా తస్య మనో వైశ్వకర్మణం గ్రీష్మో మానసస్త్రిష్టుగ్గ్రైష్మీ త్రిష్టుభ ఐడమైడాదన్తర్యామోఽన్తర్యామాత్పఞ్చదశః పఞ్చదశాద్బృహద్బృహతో భరద్వాజ ఋషిః ప్రజాపతిగృహీతయా త్వయా మనో [౨] గృహ్ణామి ప్రజాభ్యో ఽయం పశ్చాద్విశ్వవ్యచాస్తస్య చక్షుర్వైశ్వవ్యచసం

వర్షాణి చాక్షుషాణి జగతీ వార్షీ జగత్యా ఋక్షమమృక్షమాచ్ఛుక్రః
శుక్రాథ్సప్తదశః సప్తదశాద్వైరూపం వైరూపాద్విశ్వామిత్ర ఋషిః
ప్రజాపతిగృహీతయా త్వయా చక్షుర్గృహ్ణామి ప్రజాభ్య ఇదముత్తరాథ్సువస్తస్య
శ్రోత్రగ్ం సౌవగ్ం శరచ్ఛ్రౌత్ర్యనుష్టుప్శారద్యనుష్టుభః స్వారగ్గ్ స్వారాన్మన్థీ మన్థిన
ఏకవిగ్ంశ ఏకవిగ్ంశాద్వైరాజం వైరాజాజ్జమదగ్నిర్ఋషిః ప్రజాపతిగృహీతయా
[3] త్వయా శ్రోత్రం గృహ్ణామి ప్రజాభ్య ఇయముపరి మతిస్తస్యై వాఙ్మతీ
హేమన్తో వాచ్యాయనః పఙ్క్తిర్హైమన్తీ పఙ్క్త్యై నిధనవన్నిధనవత ఆగ్రయణ
ఆగ్రయణాత్త్రిణవత్రయస్త్రిగ్ంశౌ త్రిణవత్రయస్త్రిగ్ంశాభ్యాగ్ం శాక్వరరైవతే
శాక్వరరైవతాభ్యాం విశ్వకర్మర్షిః ప్రజాపతిగృహీతయా త్వయా వాచం గృహ్ణామి
ప్రజాభ్యః॥[౪]

త్వయా మనో జమదగ్నిర్ ఋషిః ప్రజాపతిగృహీతయా త్రిగ్ంశచ్చ॥***4.3.2***॥

ప్రాచీ దిశాం వసన్త ఋతూనామగ్నిర్దేవతా బ్రహ్మ ద్రవిణం త్రివృథ్స్తోమః స ఉ
పఞ్చదశవర్తనిస్త్ర్యవిర్వయః కృతమయానాం పురోవాతో వాతః సానగ
ఋషిర్దక్షిణా దిశాం గ్రీష్మ ఋతూనామిన్ద్రో దేవతా క్షత్రం ద్రవిణం పఞ్చదశః
స్తోమః స ఉ సప్తదశవర్తనిర్దిత్యవాడ్వయస్త్రేతాఽయానాం దక్షిణాద్వాతో వాతః
సనాతన ఋషిః ప్రతీచీ దిశాం వర్షా ఋతూనాం విశ్వే దేవా దేవతా విడ్ [౫]
ద్రవిణగ్ం సప్తదశః స్తోమః స ఉ ఏకవిగ్ంశవర్తనిస్త్రివథ్సో వయో
ద్వాపరోఽయానాం పశ్చాద్వాతో వాతోఽహభూన ఋషిరుదీచీ దిశాగ్ం

శరదృతూనాం మిత్రావరుణౌ దేవతా పుష్టం ద్రవిణమేకవిగ్ంశః స్తోమః స ఉ త్రిణవవర్తనిస్తుర్యవాడ్వయ ఆస్కన్దోఽయానాముత్తరాద్వాతో వాతః ప్రత్న ఋషిరూర్ధ్వా దిశాగ్ం హేమన్తశిశిరావృతూనాం బృహస్పతిర్దేవతా వర్చో ద్రవిణం త్రిణవః స్తోమః స ఉ త్రయస్త్రిగ్ంశవర్తనిః పష్ఠవాద్వయోఽభిభూరయానాం విష్వగ్వాతో వాతః సుపర్ణ ఋషిః పితరః పితామహాః పరేఽవరే తే నః పాన్తు తే నోఽవన్త్వస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్ క్షత్రేఽస్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యామ్॥[౬]

*విట్పష్ఠవాద్వయోఽష్టావిగ్ంశతిశ్చ॥**4.3.3**॥*

ధ్రువక్షితిర్ధ్రువయోనిర్ధ్రువాఽసి ధ్రువాం యోనిమా సీద సాధ్యా। ఉఖ్యస్య కేతుం ప్రథమం పురస్తాదశ్వినాఽధ్వర్యూ సాదయతామిహ త్వా॥ స్వే దక్షే దక్షపితేహ సీద దేవత్రా పృథివీ బృహతీ రరాణా। స్వాసస్థా తనువా సం విశస్వ పితేవైధి సూనవ ఆ సుశేవాఽశ్వినాఽధ్వర్యూ సాదయతామిహ త్వా॥ కులాయినీ వసుమతీ వయోధా రయిం నో వర్ధ బహులగ్ం సువీరమ్।[౭] అపాఽమతిం దుర్మతిం బాధమానా రాయస్పోషే యజ్ఞపతిమాభజన్తీ సువర్ధేహి యజమానాయ పోషమశ్వినాఽధ్వర్యూ సాదయతామిహ త్వా॥ అగ్నేః పురీషమసి దేవయానీ తాం త్వా విశ్వే అభి గృణన్తు దేవాః। స్తోమపృష్ఠా ఘృతవతీహ సీద ప్రజావదస్మే ద్రవిణాఽఽ యజస్వాఽశ్వినాఽధ్వర్యూ సాదయతామిహ త్వా॥ దివో మూర్ధాఽసి పృథివ్యా నాభిర్విష్టం భనీ దిశామధిపత్నీ భువనానామ్॥[౮] ఊర్మిర్ద్రప్సో అపామసి

విశ్వకర్మా త ఋషిరశ్వినాఽధ్వర్యూ సాదయతామిహ త్వా॥ సజూరృతుభిః సజూర్విధాభిః సజూర్వసుభిః సజూ రుద్రైః సజూరాదిత్యైః సజూర్విశ్వైర్దేవైః సజూర్దేవైః సజూర్దేవైర్వయోనాధైరగ్నయే త్వా వైశ్వానరాయాఽశ్వినాఽధ్వర్యూ సాదయతామిహ త్వా॥ ప్రాణం మే పాహ్యపానం మే పాహి వ్యానం మే పాహి చక్షుర్మ ఉర్వ్యా వి భాహి శ్రోత్రం మే శ్లోకయాఽపస్పిన్వౌషధీ ర్జిన్వ ద్విపాత్పాహి చతుష్పాదవ దివో వృష్టిమేరయ॥[౯]

సువీరం భువనాముర్వ్యా సప్తదశ చ||**4.3.4**||

త్ర్యవిర్వయస్త్రిష్టుప్ఛన్దో దిత్యవాడ్వయో విరాట్ఛన్దః పఞ్చావిర్వయో గాయత్రీ ఛన్దస్త్రివథ్సో వయ ఉష్ణిహా ఛన్దస్తుర్యవాడ్వయోఽనుష్టుప్ఛన్దః పష్ఠవాడ్వయో బృహతీ ఛన్ద ఉక్షా వయః సతోబృహతీ ఛన్ద ఋషభో వయః కకుచ్ఛన్దో ధేనుర్వయో జగతీ ఛన్దోఽనడ్వాన్వయః పఙ్క్తిశ్ఛన్దో బస్తో వయో వివలం ఛన్దో వృష్ణిర్వయో విశాలం ఛన్దః పురుషో వయస్తన్ద్రం ఛన్దో వ్యాఘ్రో వయోఽనాధృష్టం ఛన్దః సిగ్ంహో వయశ్ఛదిశ్ఛన్దో విష్టం భో వయోఽధిపతిశ్ఛన్దః క్షత్రం వయో మయన్దం ఛన్దో విశ్వకర్మా వయః పరమేష్ఠీ ఛన్దో మూర్ధా వయః ప్రజాపతిశ్ఛన్దః॥ [౧౦]

పురుషో వయష్షడ్విగ్ంశతిశ్చ||**4.3.5**||

ఇన్ద్రాగ్నీ అవ్యథమానామిష్టకాం దృగ్ంహతం యువమ్। పృష్ఠేన ద్యావాపృథివీ

అన్తరిక్షం చ వి బాధతామ్॥ విశ్వకర్మా త్వా సాదయత్వన్తరిక్షస్య పృష్ఠే వ్యచస్వతీం ప్రథస్వతీం భాస్వతీగ్ం సూరిమతీమా యా ద్యాం భాస్యా పృథివీమోర్వన్తరిక్షమన్తరిక్షం యచ్ఛాన్తరిక్షందృగ్ంహాన్తరిక్షం మా హిగ్ంసీర్విశ్వస్మై ప్రాణాయాఽపానాయ వ్యానాయోదానాయ ప్రతిష్ఠాయై చరిత్రాయ వాయుస్త్వాఽభి పాతు మహ్యా స్వస్త్యా ఛర్దిషా [౧౧] శన్తమేన తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద। రాజ్ఞ్యసి ప్రాచీ దిగ్విరాడసి దక్షిణా దిక్సమ్రాడసి ప్రతీచీ దిక్స్వరాడస్యుదీచీ దిగధిపత్న్యసి బృహతీ దిగాయుర్మే పాహి ప్రాణం మే పాహ్యపానం మే పాహి వ్యానం మే పాహి చక్షుర్మే పాహి శ్రోత్రం మే పాహి మనో మే జిన్వ వాచం మే పిన్వాఽత్మానం మే పాహి జ్యోతిర్మే యచ్ఛ॥[౧౨]

*ఛర్దిషా పిన్వ షట్చ॥**4.3.6**॥*

మా ఛన్దః ప్రమా ఛన్దః ప్రతిమా ఛన్దోఽస్త్రీవిశ్ఛన్దః పఙ్క్తిశ్ఛన్ద ఉష్ణిహా ఛన్దో బృహతీ ఛన్దోఽనుష్టుప్ఛన్దో విరాట్ఛన్దో గాయత్రీ ఛన్దస్త్రిష్టుప్ఛన్దో జగతీ ఛన్దః పృథివీ ఛన్దోఽన్తరిక్షం ఛన్దో ద్యౌశ్ఛన్దః సమాశ్ఛన్దో నక్షత్రాణి ఛన్దో మనశ్ఛన్దో వాక్ఛన్దః కృషిశ్ఛన్దో హిరణ్యం ఛన్దో గౌశ్ఛన్దోఽజా ఛన్దోఽశ్వశ్ఛన్దః॥ అగ్నిర్దేవతా [౧౩] వాతో దేవతా సూర్యో దేవతా చన్ద్రమా దేవతా వసవో దేవతా రుద్రా దేవతాఽఽదిత్యా దేవతా విశ్వే దేవా దేవతా మరుతో దేవతా బృహస్పతిర్దేవతేన్ద్రో దేవతా వరుణో దేవతా మూర్ధాఽసి రాడ్ధ్రువాఽసి ధరుణా యన్త్ర్యసి యమిత్రీషే త్వోర్జే త్వా కృష్యై త్వా క్షేమాయ త్వా యన్త్రీ రాడ్ధ్రువాసి ధరణీ

ధర్త్ర్యసి ధరిత్ర్యాయుషే త్వా వర్చసే త్వౌజసే త్వా బలాయ త్వా॥[౧౪]
దేవతాఽఽయుషే త్వా షట్చ॥**4.3.7**॥

ఆశుస్త్రివృద్భాన్తః పఞ్చదశో వ్యోమ సప్తదశః ప్రతూర్తిరష్టాదశస్తపో నవదశోఽభివర్తః సవిగ్ంశో ధరుణ ఏకవిగ్ంశో వర్చో ద్వావిగ్ంశః సం భరణస్త్రయోవిగ్ంశో యోనిశ్చతుర్విగ్ంశో గర్భాః పఞ్చవిగ్ంశ ఓజస్త్రిణవః క్రతురేకత్రిగ్ంశః ప్రతిష్ఠా త్రయస్త్రిగ్ంశో బ్రధ్నస్య విష్టపం చతుస్త్రిగ్ంశో నాకః షట్త్రిగ్ంశో వివర్తోఽష్టాచత్వారిగ్ంశో ధర్త్రశ్చతుష్టోమః॥[౧౫]
ఆశుః సప్తత్రిగ్ంశత్॥**4.3.8**॥

అగ్నేర్భాగోఽసి దీక్షాయా ఆధిపత్యం బ్రహ్మ స్పృతం త్రివృథ్స్తోమ ఇన్ద్రస్య భాగోఽసి విష్ణోరాధిపత్యం క్షత్రగ్గ్ స్పృతం పఞ్చదశః స్తోమో నృచక్షసాం భాగోఽసి ధాతురాధిపత్యం జనిత్రగ్గ్ స్పృతగ్ం సప్తదశః స్తోమో మిత్రస్య భాగోఽసి వరుణస్యాఽఽధిపత్యం దివో వృష్టిర్వాతాః స్పృతా ఏకవిగ్ంశః స్తోమోఽదిత్యై భాగోఽసి పూష్ణ ఆధిపత్యమోజః స్పృతం త్రిణవః స్తోమో వసూనాం భాగోఽసి [౧౬] రుద్రాణామాధిపత్యం చతుష్పాథ్స్పృతం చతుర్విగ్ంశః స్తోమ ఆదిత్యానాం భాగోఽసి మరుతామాధిపత్యం గర్భాః స్పృతాః పఞ్చవిగ్ంశః స్తోమో దేవస్య సవితుర్భాగోఽసి బృహస్పతేరాధిపత్యగ్ం సమీచీర్దిశః స్పృతాశ్చతుష్టోమః స్తోమో యావానాం భాగోఽస్యయావానామాధిపత్యం ప్రజాః స్పృతాశ్చతుశ్చత్వారిగ్ంశః

స్తోమ ఋభూణాం భాగోఽసి విశ్వేషాం దేవానామాధిపత్యం భూతం నిశాన్తగ్గ్ స్పృతం త్రయస్త్రిగ్ంశః స్తోమః॥[౧౭]
*వసూనాం భాగోఽసి షట్చత్వారిగ్ంశచ్చ॥**4.3.9**॥*

ఏకయాఽస్తువత ప్రజా అధీయన్త ప్రజాపతిరధిపతిరాసీత్తిసృభిరస్తువత బ్రహ్మాఽసృజ్యత బ్రహ్మణస్పతిరధిపతిరాసీత్పఞ్చభిరస్తువత భూతాన్యసృజ్యన్త భూతానాం పతిరధిపతిరాసీథ్సప్తభిరస్తువత సప్తర్షయోఽసృజ్యన్త ధాతాఽధిపతిరాసీన్నవభిరస్తువత
పితరోఽసృజ్యన్తాఽదితిరధిపత్న్యాసీదేకాదశభిరస్తువతర్తవోఽసృజ్యన్తాఽఽర్తవో ఽధిపతిరాసీత్త్రయోదశభిరస్తువత మాసా అసృజ్యన్త సంవథ్సరోఽధిపతి- [౧౮]
రాసీత్పఞ్చదశభిరస్తువత క్షత్రమసృజ్యతేన్ద్రోఽధిపతిరాసీథ్సప్తదశభిరస్తువత పశవోఽసృజ్యన్త బృహస్పతిరధిపతిరాసీన్నవదశభిరస్తువత శూద్రార్యావసృజ్యేతామహోరాత్రే అధిపత్నీ ఆస్తామేకవిగ్ంశత్యాఽస్తువతైకశఫాః పశవో ఽసృజ్యన్త వరుణోఽధిపతిరాసీత్త్రయోవిగ్ంశత్యాఽస్తువత క్షుద్రాః పశవోఽసృజ్యన్త పూషాఽధిపతిరాసీత్పఞ్చవిగ్ంశత్యాఽస్తువతారణ్యాః పశవోఽసృజ్యన్త వాయురధిపతిరాసీథ్సప్తవిగ్ంశత్యాఽస్తువత ద్యావాపృథివీ వ్యై-
[౧౯] తాం వసవో రుద్రా ఆదిత్యా అను వ్యాయన్తేషామాధిపత్యమాసీన్నవవిగ్ంశత్యాఽస్తువత వనస్పతయోఽసృజ్యన్త సోమోఽధిపతిరాసీదేకత్రిగ్ంశతాస్తువత ప్రజా అసృజ్యన్త యావానాం

చాऽऽయావానాం చాऽऽధిపత్యమాసీత్త్రయస్త్రిగ్ంశతాऽస్తువత భూతాన్యశామ్యన్ ప్రజాపతిః పరమేష్ఠ్యధిపతిరాసీత్॥[౨౦]
సంవథ్సరోఽధిపతిర్వి పఞ్చత్రిగ్ంశచ్చ||**4.3.10**||

ఇయమేవ సా యా ప్రథమా వ్యౌచ్ఛదన్తరస్యాం చరతి ప్రవిష్టా। వధూర్జజాన నవగజ్జనిత్రీ త్రయ ఏనాం మహిమానః సచన్తే॥ ఛన్దస్వతీ ఉషసా పేపిశానే సమానం యోనిమను సంచరన్తీ। సూర్యపత్నీ వి చరతః ప్రజానతీ కేతుం కృణ్వానే అజరే భూరిరేతసా॥ ఋతస్య పన్థామను తిస్త్ర ఆऽగుస్త్రయో ఘర్మాసో అను జ్యోతిషాऽऽగుః। ప్రజామేకా రక్షత్యూర్జమేకా [౨౧] వ్రతమేకా రక్షతి దేవయూనామ్॥ చతుష్టోమో అభవద్యా తురీయా యజ్ఞస్య పక్షావృషయో భవన్తీ। గాయత్రీం త్రిష్టుభం జగతీమనుష్టుభం బృహదర్కం యుఞ్జానాః సువరాऽభరన్నిదమ్॥ పఞ్చభిర్ధాతా వి దధావిదం యత్తాసాగ్ స్వసౄరజనయత్పఞ్చపఞ్చ। తాసాము యన్తి ప్రయవేణ పఞ్చ నానా రూపాణి క్రతవో వసానాః॥ త్రిగ్ంశథ్స్వసార ఉప యన్తి నిష్కృతగ్ం సమానం కేతుం ప్రతిముఞ్చమానాః[౨౨] ఋతూగ్ స్తన్వతే కవయః ప్రజానతీర్మధ్యే ఛన్దసః పరి యన్తి భాస్వతీః॥ జ్యోతిష్మతీ ప్రతి ముఞ్చతే నభో రాత్రీ దేవీ సూర్యస్య వ్రతాని। వి పశ్యన్తి పశవో జాయమానా నానారూపా మాతురస్యా ఉపస్థే॥ ఏకాష్టకా తపసా తప్యమానా జజాన గర్భం మహిమానమిన్ద్రమ్। తేన దస్యూన్వ్యసహన్త దేవా హన్తాऽసురాణామభవచ్ఛచీభిః॥ అనానుజామనుజాం మామకర్త సత్యం

వదన్త్యన్విచ్ఛ ఏతత్। భూయాస- [౨౩] మస్య సుమతౌ యథా యూయమన్యా వో అన్యామతి మా ప్ర యుక్త॥ అభూన్మమ సుమతౌ విశ్వవేదా ఆష్ట ప్రతిష్ఠామవిదద్ధి గాధమ్। భూయాసమస్య సుమతౌ యథా యూయమన్యా వో అన్యామతి మా ప్ర యుక్త॥ పఞ్చ వ్యుష్టీరను పఞ్చ దోహా గాం పఞ్చనామ్నీమృతవోఽను పఞ్చ। పఞ్చ దిశః పఞ్చదశేన క్లృప్తాః సమానమూర్ధ్నీరభి లోకమేకమ్॥[౨౪] ఋతస్య గర్భః ప్రథమా వ్యూషుష్యపామేకా మహిమానం బిభర్తి। సూర్యస్యైకా చరతి నిష్కృతేషు ఘర్మస్యైకా సవితైకాం ని యచ్ఛతి॥ యా ప్రథమా వ్యౌచ్ఛథ్సా ధేనురభవద్యమే। సా నః పయస్వతీ ధుక్ష్వోత్తరాముత్తరాగ్ం సమామ్॥ శుక్రర్షభా నభసా జ్యోతిషాఽఽగాద్విశ్వరూపా శబలీరగ్నికేతుః। సమానమర్థగ్గ్ స్వపస్యమానా బిభ్రతీ జరామజర ఉష ఆఽగాః॥ ఋతూనాం పత్నీ ప్రథమేయమాఽఽగాదహ్నాం నేత్రీ జనిత్రీ ప్రజానామ్। ఏకా సతీ బహుధోషో వ్యుచ్ఛస్యజీర్ణా త్వం జరయసి సర్వమన్యత్॥[౨౫]

ఊర్జమేకా ప్రతిముఞ్చమానా భూయాసమేకం పత్న్యేకాన్న విగ్ంశతిశ్చ ||**4.3.11**||

అగ్నే జాతాన్ ప్ర ణుదా నః సపత్నాన్ ప్రత్యజాతాఞ్జాతవేదో నుదస్వ। అస్మే దీదిహి సుమనా అహేడన్తవ స్యాగ్ం శర్మన్ త్రివరూథ ఉద్భిత్॥ సహసా జాతాన్ ప్ర ణుదా నః సపత్నాన్ ప్రత్యజాతాఞ్జాతవేదో నుదస్వ। అధి నో బ్రూహి సుమనస్యమానో వయగ్గ్ స్యామ ప్ర ణుదా నః సపత్నాన్॥ చతుశ్చత్వారిగ్ంశః స్తోమో వర్చో ద్రవిణగ్ం షోడశః స్తోమ ఓజో ద్రవిణం పృథివ్యాః పురీషమస్య-

[౨౬] పోఽసి నామ। ఏవశ్ఛన్దో వరివశ్ఛన్దః శం భూశ్ఛన్దః పరిభూశ్ఛన్ద ఆచ్ఛచ్ఛన్దో మనశ్ఛన్దో వ్యచశ్ఛన్దః సిన్ధుశ్ఛన్దః సముద్రం ఛన్దః సలిలం ఛన్దః సంయచ్ఛన్దో వియచ్ఛన్దో బృహచ్ఛన్దో రథన్తరం ఛన్దో నికాయశ్ఛన్దో వివధశ్ఛన్దో గిరశ్ఛన్దో భ్రజశ్ఛన్దః సష్టుప్ఛన్దోఽనుష్టుప్ఛన్దః కకుచ్ఛన్దస్త్రికకుచ్ఛన్దః కావ్యం ఛన్దోఽఙ్కుపం ఛన్దః [౨౭] పదపఙ్క్తిశ్ఛన్దోఽక్షరపఙ్క్తిశ్ఛన్దో విష్టారపఙ్క్తిశ్ఛన్దః క్షురో భృజ్వాఞ్ఛన్దః ప్రచ్ఛచ్ఛన్దః పక్షశ్ఛన్ద ఏవశ్ఛన్దో వరివశ్ఛన్దో వయశ్ఛన్దో వయస్కృచ్ఛన్దో విశాలం ఛన్దో విష్పర్ధాశ్ఛన్దశ్ఛదిశ్ఛన్దో దూరోహణం ఛన్దస్తన్ద్రం ఛన్దోఽఙ్కాఙ్కం ఛన్దః॥[౨౮]

అస్యఙ్కుపం ఛన్దస్త్రయస్త్రిగ్ంశచ్చ||**4.3.12**||

అగ్నిర్వృత్రాణి జఙ్ఘనద్ద్రవిణస్యుర్విపన్యయా। సమిద్ధః శుక్ర ఆహుతః॥ త్వగ్ం సోమాఽసి సత్పతిస్త్వగ్ం రాజోత వృత్రహా। త్వం భద్రో అసి క్రతుః॥ భద్రా తే అగ్నే స్వనీక సన్దృగ్ఘోరస్య సతో విషుణస్య చారుః। న యత్తే శోచిస్తమసా వరన్త న ధ్వస్మానస్తనువి రేప ఆ ధుః॥ భద్రం తే అగ్నే సహసిన్ననీకముపాక ఆ రోచతే సూర్యస్య।[౨౯] రుశద్దృశే దదృశే నక్తయా చిదరూక్షితం దృశ ఆ రూపే అన్నమ్॥ సైనాఽనీకేన సువిదత్రో అస్మే యష్టా దేవాగ్ం ఆయజిష్ఠః స్వస్తి। అదబ్ధో గోపా ఉత నః పరస్పా అగ్నే ద్యుమదుత రేవద్దిదీహి॥ స్వస్తి నో దివో అగ్నే పృథివ్యా విశ్వాయుర్ధేహి యజథాయ దేవ। యత్సీమహి దివిజాత ప్రశస్తం తదస్మాసు ద్రవిణం ధేహి చిత్రమ్॥ యథా హోతర్మనుషో [౩౦] దేవతా తా యజ్ఞేభిః సూనో

సహసో యజాసి। ఏవా నో అద్య సమనా సమానానుశన్నగ్న ఉశతో యక్షి దేవాన్॥ అగ్నిమీడే పురోహితం యజ్ఞస్య దేవమృత్విజమ్। హోతారగ్ం రత్నధాతమమ్॥ వృషా సోమ ద్యుమాగ్ం అసి వృషా దేవ వృషవ్రతః। వృషా ధర్మాణి దధిషే॥ సాన్తపనా ఇదగ్ం హవిర్మరుతస్తజ్జుజుష్టన। యుష్మాకోతీ రిశాదసః॥ యో నో మర్తో వసవో దుర్హృణాయుస్తిరః సత్యాని మరుతో [30] జిఘాగ్ంసాత్। ద్రుహః పాశం ప్రతి స ముచీష్ట తపిష్ఠేన తపసా హన్తనా తమ్॥ సంవథ్సరీణా మరుతః స్వర్కా ఉరుక్షయాః సగణా మానుషేషు। తేఽస్మత్పాశాన్ ప్ర ముఞ్చన్త్వగ్ంహసః సాంతపనా మదిరా మాదయిష్ణవః॥ పిప్రీహి దేవాగ్ం ఉశతో యవిష్ఠ విద్వాగ్ం ఋతూగ్ం ర్ఋతుపతే యజేహ। యే దైవ్యా ఋత్విజస్తేభిరగ్నే త్వగ్ం హోతౄణామస్యాయజిష్ఠః॥ అగ్నే యదద్య విశో అధ్వరస్య హోతః పావక [32] శోచే వేష్ట్వగ్ం హి యజ్వా। ఋతా యజాసి మహినా వి యద్భూర్హవ్యా వహ యవిష్ఠ యా తే అద్య॥ అగ్నినా రయిమశ్నవత్పోషమేవ దివేదివే। యశసం వీరవత్తమమ్॥ గయస్ఫానో అమీవహా వసువిత్పుష్టివర్ధనః। సుమిత్రః సోమ నో భవ॥ గృహమేధాస ఆ గత మరుతో మాఽప భూతన। ప్రముఞ్చన్తో నో అగ్ంహసః॥ పూర్వీభిర్హి దదాశిమ శరద్భిర్మరుతో వయమ్। మహోభి [33] శ్చర్షణీనామ్॥ ప్ర బుధ్నియా ఈరతే వో మహాగ్ంసి ప్ర ణామాని ప్రయజ్యవస్తిరధ్వమ్। సహస్రియం దమ్యం భాగమేతం గృహమేధీయం మరుతో జుషధ్వమ్॥ ఉప యమేతి యువతిః సుదక్షం దోషా వస్తోర్ హవిష్మతీ ఘృతాచీ। ఉప స్వైనమరమతిర్వసూయుః॥ ఇమో అగ్నే వీతతమాని హవ్యాజస్రో వక్షి

దేవతాతిమచ్ఛ। ప్రతి న ఈగ్ం సురభీణి వియన్తు। క్రీడం వః శర్ధో మారుతమనర్వాణగ్ం రథేశుభమ్।[౩౪] కణ్వా అభి ప్ర గాయత॥ అత్యాసో న యే మరుతః స్వఞ్చో యక్షదృశో న శుభయన్త మర్యాః। తే హర్మ్యేష్ఠాః శిశవో న శుభ్రా వత్సాసో న ప్రక్రీడినః పయోధాః॥ ప్రైషామజ్మేషు విథురేవ రేజతే భూమిర్యామేషు యద్ధ యుఞ్జతే శుభే। తే క్రీడయో ధునయో భ్రాజదృష్టయః స్వయం మహిత్వం పనయన్త ధూతయః॥ ఉపహ్వరేషు యదచిధ్వం యయిం వయ ఇవ మరుతః కేన [౩౫] చిత్పథా। శ్చోతన్తి కోశా ఉప వో రథేష్వా ఘృతముక్షతా మధువర్ణమర్చతే॥ అగ్నిమగ్నిగ్ం హవీమభిః సదా హవన్త విశ్పతిమ్। హవ్యవాహం పురుప్రియమ్॥ తగ్ం హి శశ్వన్త ఈడతే స్రుచా దేవం ఘృతశ్చుతా। అగ్నిగ్ం హవ్యాయ వోఢవే॥ ఇన్ద్రాగ్నీ రోచనా దివః శ్నథద్వృత్రమిన్ద్రం వో విశ్వతస్పరీన్ద్రం నరోవిశ్వకర్మన్ హవిషా వావృధానో విశ్వకర్మన్ హవిషా వర్ధనేన॥[౩౬]

సూర్యస్య మనుషో మరుతః పావక మహోభీ రథే శుభం కేన షట్చత్వారిగ్ంశచ్ఛ ***||4.3.13||***

అపాంత్వేమన్నయం పురః ప్రాచీ ధ్రువక్షితిస్త్వ విరిన్ద్రాగ్నీ మా భన్ద ఆశుస్త్రివృదగ్నేర్భాగోఽస్యేకయేయమేవ సా యాఽగ్నే జాతానగ్నిర్వృత్రాణి త్రయోదశ ***||13||***

అపాం త్వేన్ద్రాగ్నీ ఇయమేవ దేవతాతా షట్త్రిగ్ంశత్॥౩౬॥

అపాం త్వేర్మ హవిషా వర్ధనేన॥

॥ హరిః ఓమ్॥

॥ శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥

॥ ఇతి చతుర్థకాణ్డే తృతీయః ప్రశ్నః॥